

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Χρονικά – Σχόλια

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.10581](https://doi.org/10.12681/er.10581)

Copyright © 2016, eranistes eranistes

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

eranistes, eranistes. (2016). Χρονικά – Σχόλια. *The Gleaner*, 1, 222–224. <https://doi.org/10.12681/er.10581>

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Όπως είχε αναγγείλει ο Έραμιστής (τεῦχος 2, σ. 64) δημοσιεύεται σήμερα μία ανακοίνωση του Ί. Δημάκη αναφορικά με τις σωζόμενες στο Ἀρχεῖο Λουριώτη επιστολές του Ἐϋνάρδου. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν συμμετέχουμε σὲς δίκαιες τιμητικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ἐφετεινῆς χρονιάς γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο ἐνὸς ἀνθρώπου τοῦ ὁποῖου ὁ φιλελληνισμὸς συνδυασμένος μετὴν οἰκονομικὴ μεγαλοφυΐα συνετέλεσε στὴν ἐξασφάλιση τῶν ὀλικῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν αἴσια ἔκβαση τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων τοῦ Εἰκοσιένα.

Ὡστόσο, αὐτοὶ οἱ πανηγυρισμοὶ καὶ ἡ χρήσιμη φιλολογία ποὺ τοὺς συνοδεύει κανονικὰ (βλ. στὸ τεῦχος αὐτὸ σχόλιο σχετικὸ μετὴν ἔκθεση Chenier), ἀντὶ νὰ καλύψουν μιὰν ἀνάγκη, τὴν κατασταίνουν μᾶλλον περισσότερο ἔκδηλη: εἶναι περιέργο πῶς, μετὴν ἀφθονία τῶν ρητορικῶν κειμένων ὅσα ἔχει ἐμπνεύσει ὁ φιλελληνισμὸς, μετὴν σχετικὴ ἀφθονία τῶν προσωπογραφιῶν ἢ ἄλλων βοηθημάτων ἀναφορικὰ μετὸς τοὺς Φιλέλληνες, δὲν ἔχουμε ἀκόμη καμία συνθετικὴ προσπέλαση πρὸς τὸ θέμα. Κι ὅμως τὸ ζήτημα δὲν ἀποτελεῖ μόνο βασικὸ ἑλληνικὸ χρέος πρὸς ἓνα κίνημα ποὺ συνετέλεσε ἀποφασιστικὰ στὴν δημιουργία τοῦ ἐλευθέρου Κράτους· ὁποῖος μπορεῖ νὰ τὸ παρουσιάσει στὴν πραγματικὴ του ἔκταση καὶ στὴν φυσικὴ του ἔνταξη μέσα στὴν ἱστορία τῆς εὐρωπαϊκῆς παιδείας, θὰ ἔχει προσθέσει ἓνα σημαντικὸ κεφάλαιο σ' αὐτὴν τὴν ἱστορία, ἓνα ὄργανο ἐρμηνείας γιὰ τὸ πέρασμα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὸ κλίμα τοῦ νεοκλασικισμοῦ στὸ κλίμα τοῦ ρωμαντισμοῦ.

Γιὰ τοὺς δύο αὐτοὺς καιρίους λόγους, τὸ ΚΝΕ ἐπρογραμματίσει μία ἐργασία ἢ ὁποία θὰ ἀποτελέσει τὴν ὑποδομὴ τῆς μελέτης τοῦ Φιλελληνισμοῦ: συγκεντρώνει γιὰ δημοσίευση τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὰ χρόνια 1821-1833, περιλαμβάνοντας, φυσικά, καὶ τὴν βιβλιογραφία τοῦ παραπληρωματικοῦ ρεύματος, τοῦ μισελληνισμοῦ. Ἄν παρουσιασθῶν σχετικὲς ἐργασίες χρήσιμες γιὰ τὴν προσπέλαση πρὸς τὸν ἀρχικὸ αὐτὸν σκοπὸ, ὁ Έραμιστής θὰ τοὺς ἀνοίξει μετ' ἰδιαίτερη προθυμία τὶς σελίδες του.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

ANDRÉ CHENIER ET LA GRÈCE :

(Ἐκθεση τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν, γιὰ τὰ διακόσια χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ ποιητῆ).

Προολογίζοντας ὁ Κοσ Henri Ehret, ὁ διευθυντὴς τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, τὸν κομψὸ κατάλογο ποὺ συνοδεύει τὴν Ἐκθεση André Chenier, καθόρισε

καὶ τὰ πνεῦμα σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο θέλησαν νὰ τὴν ἐμφανίσουν οἱ ὀργανωτές της στὸ ἀθηναϊκὸ κοινὸ — στὸ Παρίσι ἢ ἀντίστοιχη τιμητικὴ ἐκδήλωση, πού ὀφείλεται στὴν *Bibliothèque Nationale*, εἶχε γιὰ στόχο τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν πολίτη. Γράφει λοιπὸν ὁ Κοσ *Ehret*: «*Ici à Athènes, sensibles avant tout à la lumière qui baigne sa poésie, à l'eurythmie de son vers, c'est le poète que nous avons d'abord cherché, celui qui nommait sa lyre, byzantine et sa muse, grecque...*».

Ἡ Ἐκθεση τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου ἀπέβλεψε καὶ ἐπέτυχε νὰ παρουσιάσει τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πού θὰ μᾶς ἔφεραν κοντὰ στὴν προσωπικότητα τοῦ ποιητῆ, τὴ σφραγισμένη, ἀπὸ τὴ γέννησή του κιόλας, μὲ τὴν ἐλληνικότητα πού θὰ τὸν συνοδέυσει πάντα στὴ ζωὴ του. Ὡστόσο, ἡ Ἐκθεση δὲν ἦταν σὲ καμιὰ σιγμὴ δεσμευτικὴ γιὰ τὸν θεατὴ ἀλλὰ τὸν ἄφηρε ἐλεύθερο, μὲ κεντρισμένη τὴ φαντασία, νὰ ἀναπλάσει ὁ ἴδιος τὴ μορφή τοῦ *André Chenier*. Εἰκόνας παλιές καὶ σύγχρονες, εὔστοχα συνδυασμένες, ἀπὸ πρόσωπα οἰκεία τοῦ ποιητῆ, ἄλλες πού παρουσιάζουν συνήθειες, τόπους τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, ζωντανέψαν στὰ μάτια μας τὴ μαγεία τῶν παιδικῶν του χρόνων σὲ σχέση μὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴ χώρα πού ἀποφασιστικὰ ἐπηρεάσε ἀργότερα τὴν ποίηση καὶ τὴ ζωὴ του. Στὴν ἡλικία τῆς σπουδῆς καὶ τῆς γνώσης ἢ γνωριμία του μὲ τὸν ἀρχαῖο κόσμον συνδυάζεται μὲ τὸ ταξίδι πού προετοιμάζει στὴν Ἑλλάδα. Τὸ ταξίδι πού δὲν μπόρεσε ὁ ἴδιος νὰ τὸ πραγματοποιήσει, τὸ παρακολούθησαν βῆμα μὲ βῆμα, τόπο μὲ τόπο οἱ ἐπισκέπτες τῆς Γαλλικῆς Ἐκθέσεως.

Ἄν θελήσουμε τώρα, πέρα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση πού ἦταν ἡ Ἐκθεση «*André Chenier et la Grèce*», νὰ ἀναφερθοῦμε σὲ γνώσεις

πού μᾶς παρέχει, πάλι θὰ πιάναμε στὰ χέρια μας τὸν καλαισθητὰ τυπωμένον κατάλογο: ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατατοπιστικὸ του χαρακτήρα, οἱ βιβλιογραφικὲς πληροφορίες, ἢ χρονολογικὴ ἀπογραφή, τὰ καλὰ διατυπωμένα ἀρθροῖδια, τέλος τὸ ἀρθρο τοῦ Κοσ *Eug. Dalleggio d' Alessio*, πού ἀποκαθιστᾷ τὴν ἀλήθεια σχετικὰ μὲ τὸ σπῆι τοῦ ποιητῆ στὴν Πόλη, ὅλα αὐτὰ προάγουν τὴ φιλολογικὴ ἔρευνα καὶ ἀποτελοῦν προσφορά στὴν μελέτη τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ ἔργου του.

ΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ

Τὸ προηγούμενον τεῦχος τοῦ Ἑρανιστῆ, κυκλοφορημένον τὸν Ἰούνιον (βλ. σ. 160) δὲν μποροῦσε νὰ περιλάβει ἀνακοίνωση γιὰ τὰ ἔργα τοῦ Πρώτου Συνεδρίου τοῦ Διαφωτισμοῦ. Στὸ μεταξὺ ἐκυκλοφόρησαν τὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου, ἢ, ἀκριβέστερα, οἱ ἀνακοινώσεις πού ἔγιναν σ' αὐτό: ἀποτελοῦν τέσσερις τόμους τοῦ περιοδικοῦ *Studies on Voltaire and the Eighteenth Century*, πού ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ *Institut et Musée Voltaire* τῆς Γενεύης τὸ ὁποῖο εἶχε ὀργανώσει τὸ Συνέδριον. Κάπου δύο χιλιάδες σελίδες, μὲ ἐιδικοὺς προβληματισμούς, μὲ γενικὲς θεωρήσεις, καί, σὲ μερικὸν τομεῖς, μὲ χρήσιμη ἐνημερωτικὴ βιβλιογραφία εἶναι ἡ προσφορά τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ στὴν ἐπιστήμη.

Στὸ ἴδιον αὐτὸ Συνέδριον ἀποφασίσθηκε νὰ γίνῃ προσπάθεια γιὰ νὰ συσταθῇ μία Διεθνὴς Ἐταιρεία Μελέτης τοῦ Διαφωτισμοῦ. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ἔγινε ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ μόνη χώρα ὅπου ὑπάρχει συστημένον ἐπιστημονικὸ σωματεῖο εἰδικὰ γιὰ τὰ ἔργα αὐτά.

Ἀντίτυπον τῶν Πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου ἔχει εἰσαχθεῖ στὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Β.Ι.Ε.

Ἡ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Ἡ δημοσιεύμενη σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος

έλαιογραφία του Κοραή προέρχεται από την Βιβλιοθήκη των Ίακωβάτων - Τυπάλδων (Δηξούρι), στην οποία βρίσκονται και μερικές άλλες προσωπογραφίες Ελλήνων λογίων (Βούλγαρη, Μηνιάτη, Μουστοξύδη, Γ. Τυπάλδου). Οι προσωπογραφίες αυτές, καμωμένες προφανώς από το ίδιο χέρι, είναι, καθώς εύκολα εξακριβώνεται, αντίγραφα από παλιότερες γκραβοῦρες, με κάποιες αποσδήποτε εξιδανικεύσεις στα χαρακτηριστικά των εικονιζόμενων προσώπων. Ἡ εικόνα του Κοραή έχει, χωρίς άλλο, πρότυπο της την λιθογραφία του Σμόλκι για τις εικόνες του Κοραή πβ. Κ. Θ. Δημαρά στο «Αφιέρωμα εις Κ. Ι. Ἄμαντον» (1940), σ. 5 (σχόλια) και 41 (εικόνα).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΕΙΟΥ ΛΟΥΡΙΩΤΗ ΤΟΥ ΚΝΕ

Πριν από δύο χρόνια ἡ Δεσποινίς Χριστίνα Ν. Λουριώτη ἐδώρησε στο Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν τοῦ Β.Ι.Ε. τὸ Ἀρχεῖο τοῦ πρωταγωνιστῆ τοῦ 21 Ἀνδρέα Λουριώτη (1789 - 1854). Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἓνα μεγάλο τμήμα τοῦ ἴδιου Ἀρχείου ἀπόκειται στὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ὁ ἐνδιαφερόμενος θὰ μπορούσε νὰ βρεῖ περιγραφή τοῦ τμήματος τῶν ΓΑΚ στο βι-

βλίο τοῦ Ε. Dalleggio, *Les Philhellènes et la guerre de l'Indépendance. 138 lettres inedites de J. Orlando et A. Louriotis, Ἀθήνα 1949, σ. 10 - 12* σημ. 3.

Τὸ ΚΝΕ ἐπιδιώκοντας ν' ἀξιοποιήσει τὸ Ἀρχεῖο πὸν βρίσκεται στὴν κατοχή του καί, συνάμα, νὰ τὸ καταστήσει εὐχρηστο καὶ προσιτὸ στοὺς ἐρευνητές, παρουσιάζει τώρα, ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάταξή του σὲ φακέλους, ἓναν κατάλογο τοῦ Ἀρχείου, μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Β. Π. Παναγιωτόπουλου, στὴ σειρά τῶν πολυγραφημένων («ἀντὶ χειρογράφων») ἐκδόσεων. Ὁ Κατάλογος περιέλαβε σὲ δύο μέρη, α) τὸν ἀλφαβητικὸ πίνακα μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐκδοτῶν καὶ ἀποδεκτῶν, καὶ β) τὰ περιεχόμενα τῶν φακέλων στοὺς ὁποίους ἔχουν καταγεμηθεῖ χρονολογικὰ τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἀρχείου.

Γιὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ Ἀρχείου Λουριώτη θὰ ἦταν περιττὸ νὰ γίνει ἐδῶ ιδιαίτερος λόγος. Σημειώνουμε μόνον ὅτι τὸ ἀπόκτημα τοῦ ΚΝΕ, περιώζοντας ἔγγραφα μιᾶς τριακονταετίας (1809 - 1839), προσφέρει χρήσιμο ὕλικὸ ὄχι μόνον στὴν μελέτη τῶν ἐθνικῶν δανείων, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐρευνα τῶν ἐπαναστατικῶν πραγμάτων γενικώτερα.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ ἐπιμελήθηκε ὁ ἐταῖρος τοῦ Ὁμίλου Σπύρος Ἀσδραχάς.